من و ام‌اس

بی‌خوابی و «ام‌اس»؛ ناگهان خوابی مرا خواهد ربود؟!

مریم پیمان

● باور نمی‌کنم. نمی‌خواهم باور کنم. روی تخت دراز می‌کشم. خواب از چشمانم فرار کرده و بیداری مزمن باز میهمان تابستانی تقویم زنده‌ماندن من شده است؛ خواب و بیداری، مرگ و زندگی، حقیقت و رؤیا. سردرگم شده‌ام و راهی برای پاسخ به این پرسش‌های مجهول به درازنای تاریخ بشریت ندارم. گرما، دارو یا هر چیز دیگری که باعث این بی‌خوابی‌ها که نه، بدخوابی‌هاست، شرایط تمرکز را دشوارتر کرده است. هیچ پاسخی جز گرما برای بدخوابی‌هایم ندارم. غلت می‌زنم و به موهای پخش‌شده روی متکا نگاه می‌کنم. پتو را به خودش پیچیده است و من بی‌تاب گرما. «مرگ من روزی فرا خواهد رسید/ روز پوچی همچو روزان دگر» غلت می‌زنم. به سقف سفید اتاق خیره می‌شوم. چیزی شبیه درد در استخوان پایم آرام می‌خزد، به بالا می‌آید و در دل می‌پیچد. چشم‌هایم را می‌بندم. در صدای نفس‌ها غرق می‌شوم تا شاید آرامش را ببلعم. هوای خنک کولر را به ریه‌هایم دعوت می‌کنم. بی‌فایده است. کلافه روی رختخواب می‌نشینم. در صفحه سیاه‌رنگ تلویزیون به خودم خیره می‌شوم. «۲۰ سال است که روی ویلچر می‌نشینم و اندازه تو به مرگ فکر نکردم. همه‌چیز دست خداست. شاید تا چندسال دیگر داروی درمان «ام‌اس» کشف شد». لبخند و انرژی زن ۵۳ ساله در هر حرکت، حرف و اشاره‌ای حسادت من را برانگیخت. سه فرزند او خانه را مرتب می‌کردند. دست راستم بی‌اراده روی پای چپم می‌لغزد. هر حرکتی درد را تشدید می‌کند. سعی می‌کنم که ذهنم را خالی کنم؛ از همه‌چیز، حتی از درد. رها از دیروز و امروز و فردا. چیزی در انتهای وجودم رهایم نمی‌کند. ذهنم خالی نمی‌شود. نه دود سیگار و نه حتی استکانی چای و قهوه، از همه‌چیز اجتناب کرده‌ام. خستگی در تک‌تک نسوج بدنم رسوخ کرده است، اما خبری از خواب در چشمانم نیست. فکر می‌کردم حمامی ولرم من را به خواب خواهد برد، اما هنوز بیدارم. «شام سبک می‌خورم. در روز خواب را تعطیل کردم و متکا و رختخوابم را مثل ملکه‌ها مرتب و اختصاصی گذاشتم. بالاخره خوابم می‌برد. اگر هم نشد، سر خودم را با غلت‌زدن گرم نمی‌کنم. از جایم بلند می‌شوم و کاری انجام می‌دهم». لباس روشن و نخی‌اش من را بیشتر از حرف‌هایش جلب می‌کند. او هم از گرما بیزار است. به ساعت روی طاقچه شومینه خیره می‌شوم. بی‌توجه به زمان بر حرکت ثانیه‌شمار تمرکز می‌کنم. با هر حرکت من را به مرگ نزدیک‌تر می‌کند و بی‌خوابی این فاصله رنج‌آور طولانی را دشوار. تن کوفته نیاسوده‌ام را رها می‌کنم روی خنکی ملحفه سفیدرنگ. فایده‌ای ندارد. شمردن ثانیه‌ها، دیدن فیلم یا فکر تنها ذهن را خسته‌تر خواهد کرد و تن، خواب را میزبان نخواهد شد. دستم را دراز می‌کنم. کتابی ازنزدیک رختخواب برمی‌دارم. راه‌حل من، امشب مطالعه است. در لابه‌لای صفحات غرق می‌شوم و تصویرها را یک‌به‌یک تجسم می‌کنم. خستگی چندروز بدخوابی و بی‌خوابی تمرکز بر واژگان را هر لحظه کمتروکمتر می‌کند. چشمانم گرم می‌شوند. کتاب را روی زمین می‌گذارم. « ناگهان خوابی مرا خواهد ربود/ من تهی خواهم شد از فریاد درد».

میزگرد «شرق» با موضوع شفافیت در مدیریت شهری با حضور بهاره آروین و مجید فراهانی

معاونان شهردار هم باید رأی اعتماد بگیرند

ایجاد شفافیت در عملکرد مالی مجموعه چند ده‌هزارمیلیاردی شهرداری تهران، همواره مطرح بوده است؛ اما محمدباقر قالیباف در شروع دوره‌ای که حالا بعد از ۱۲ سال در پایان آن هستیم، قول‌ها و شعارهای بسیاری را برای تحقق آن داشت. قول‌ها و برنامه‌هایی که بسیاری از آنها اجرائی شد و موفق بود، بسیاری اجرائی شد و موفق نبود و بسیاری دیگر اصلا اجرائی نشد. درعین‌حال، اقداماتی در این سال‌ها در بخش‌های مختلف شهرداری تهران رخ داد و حتی شهردار تهران هم در جریان آن بود که شائبه‌های شفافیت‌نداشتن آن عیان بود. حالا در آغاز دوره جدید مدیریت شهری شورا و شهرداری، با رویکردی متفاوت همچنان این نگرانی و شائبه وجود دارد که با ابهامات و نبود شفافیت موجود و باقی‌مانده، چه باید کنیم و در ادامه برای رفع این شفافیت‌نداشتن چه باید کرد. این موضوع را با بهاره آروین و مجید فراهانی، دو عضو شورای پنجم که اتفاقا با نظراتشان پیرامون شفافیت در مسائل مالی شهرداری در لیست امید تهران قرار گرفته‌اند، مطرح کردیم که در ادامه مشروح این میزگرد و نظرات آنان می‌آید.

یکی از موضوعات مهم مدیریت شهری در سال‌های گذشته رسیدن به شفافیت مالی و تلاش برای تحقق آن بوده و هست. در بسیاری از موارد حتی اعضای شورا به آمار و اطلاعات دسترسی نداشتند یا اجازه انتشار آن را نداشتند و در بسیاری از موارد این آمار و اطلاعات به شکل‌های مختلف از شورا نشت می‌کرد. سؤال اینجاست، شفافیتی مالی‌ای که شهردار تهران و اعضای شورا همواره درباره آن صحبت می‌کردند چه منافاتی با اطلاع‌رسانی داشت؟

فراهانی: این نکته بسیار حائز اهمیت است که مردم رأی داده‌اند تا با سیستمی پاسخ‌گو روبه‌رو باشند، در این شرایط اگر سیستم شهری پاسخ‌گو باشد، با همراهی و همکاری مردم در امور شهر و تأمین درآمد شهری روبه‌رو خواهیم شد و مهم‌ترین وجه پاسخ‌گویی در بحث شفافیت مالی است. مسئله مهم دیگر به حسابرسی و نظارت مالی برمی‌گردد؛ یکی از وجوه مشارکت این است که مردم احساس کنند درآمدی که از جیب آنها رفته، به شکل صحیح هزینه شده، گزارش آن به شورا داده می‌شود و درعین‌حال آنها می‌توانند بازخورد آن را ببینند و از این جهت شفافیت مالی ستون فقرات پاسخ‌گویی به مردم تلقی می‌شود که اگر نباشد همه فعالیت‌ها ابتر می‌ماند. در شفافیت مالی دو وجه اصلی وجود دارد که شامل گزارش‌گیری مردم از عملکرد مالی درباره هر کاری و درعین‌حال پاسخ‌گویی درباره شهروندان و جلب اعتماد آنها می‌شود. گزارش‌هایی هم که به دست مردم می‌رسد، باید ویژگی‌هایی داشته باشد که دردسترس‌بودن همه فعل‌وانفعالات درون شهرداری را دربر بگیرد، چراکه آنها صاحبان این هزینه و این شهر هستند. ویژگی دیگر قابل اتکا و قابل‌فهم‌بودن برای تمام مردم است و باید به نحوی باشد که برای همه مردم قابل فهم باشد. از سوی دیگر گزارش‌ها باید به‌روز باشد. اینکه هنوز گزارش‌های مالی سال‌های ۹۱ و ۹۲ در حال آمده‌شدن است، اصلا مطلوب نیست. به‌ویژه که تمام مدیران به‌زودی تغییر می‌کنند و دیگر برای پاسخ‌گویی در دسترس نیستند.

چه میزان از این اهداف و برنامه‌ها را می‌توان درون شهرداری تهران اجرائی کرد؟ مسئله اینجاست که بسیاری از این گزارش‌ها حتی به دست اعضای شورای شهر تهران هم نمی‌رسد چه برسد به اینکه قرار باشد در دسترس عموم مردم قرار بگیرد!

آروین: گزارش‌هایی را که به دست اعضا نمی‌رسد یا نمی‌تواند برسد باید بررسی کرد که چرا نیامده؟ چرا نرسیده؟ برای گرفتن انجام نشده؟ داده‌ها معتبر نبوده؟ به حسابرسی آمار نداده‌اند یا ناقص بوده است؟ مسئله این است که در ظاهر اقداماتی انجام شده و آن‌طورکه ما دیدیم و پرسیدیم در این مدت گویا حسابرسی در این سال‌ها انجام شده است، اما اینکه تا چه حد داده‌های آن معتبر است و در دسترس عموم قرار می‌گیرد، نکته دیگری است و قسمت دوم این موضوع برای من مهم‌تر است. ایده شهرداری شیشه‌ای که من مطرح کردم، دائر به همین موضوع است که حتی اگر تعداد اعضای شورای شهر تهران صد نفر هم باشد باز هم همه آنها نمی‌توانند همه موضوعات مرتبط با شهر را بررسی و کنترل کنند. بسیاری از این آمارها و اطلاعات را نباید ساده‌سازی کرد و گفت‌وگوی متخصصان در بیرون از شورا درباره آن داده‌ها و میزان اعتبار آنها راهگشا خواهد بود. در جلساتی که تاکنون با اعضای شورای فعلی و قبلی صحبت کردم، سؤالم این بود که چقدر از این گزارش‌های تهیه‌شده، روی سایت شورای شهر تهران قرار گرفته است؟ متأسفانه بسیار کم بوده و همان چیزی هم که شورا داشته در دسترش عموم نبوده است.

من فکر می‌کنم به‌جای نشتی و درز اطلاعات از شورا، اطلاعات و آمار باید به شکل سیستماتیک از شورا به بیرون عرضه شود؛ یعنی حتی همه شهروندان بدانند که گزارش تفریغ بودجه پس از زمانبندی مناسب روی خروجی شورای شهر تهران قرار می‌گیرد و می‌توانند آن را ببینند. درواقع فکر می‌کنم شفافیت سیستماتیک باید جایگزین افشاگری‌های موردی شود. من در جای دیگری توضیح داده‌ام که افشاگری با وجود همه ارزشمندی و جسارتی که لازمه‌اش است، اگر درست انجام نشود فساد را پنهانی‌تر می‌کند.

> **آروین: به‌جای نشتی و درز اطلاعات از شورا، اطلاعات و آمار باید به شکل سیستماتیک از شورا به بیرون عرضه شود؛ درواقع فکر می‌کنم شفافیت سیستماتیک باید جایگزین افشاگری‌های موردی شود. من در جای دیگری توضیح داده‌ام که افشاگری با وجود همه ارزشمندی و جسارتی که لازمه‌اش است، اگر درست انجام نشود فساد را پنهانی‌تر می‌کند**

سال ۹۳ آقای حافظی برای اولین‌بار بودجه شهرداری تهران را به‌طورکامل روی یک وبلاگ قرار داد. این اتفاق قبلا رخ نداده بود و زمینه اختلافات بعدی شهردار و حافظی را فراهم کرد. اعضای دیگری هم که به‌دنبال این موارد شفافیت بودند، با برخوردهای منفی مواجه شدند. چنین سیستمی را در این سال‌ها نداشتیم و چندباری که رخ داد، تبعاتی را برای آن عضو به‌همراه داشت، به عبارتی این روند سیستماتیک تعریف نشده است.

آروین: بله، موارد دیگری هم هست، برای مثال از زبان رئیس شورای چهارم شنیدم که ایشان و می‌دانم که اعضای کمیسیون معماری و شهرسازی پسوردی داشتند برای رصد اتفاقات و تخلفات احتمالی در شهرداری مناطق و حرف من این است که اطلاعات این سامانه جامع شهرسازی باید آنلاین در دسترس همه باشد. به عبارتی این اطلاعات وجود دارند و حالا باید در سازوکاری با حفظ حریم خصوصی افراد، همه شهروندان به اینها دسترسی داشته باشند؛ برای مثال شهرداری تهران سیستم عقد قرارداد با پیمانکاران و ارائه صورت وضعیت‌ها را الکترونیک کرده است و پیمانکار باید همه مسائل را آنلاین ثبت کند و مجوز بگیرد اما این اطلاعات در دسترس عموم نیست و سطح دسترسی فقط برای برخی مدیران و کارشناسان مرتبط است.

پس معتقدید که می‌توان با حفظ برخی ملاحظات و لایه‌بندی‌ها این اطلاعات را برای همه مردم در دسترس قرار داد؟

آروین: بله، دسترسی عمومی به این اطلاعات می‌تواند از بسیاری از تخلفات جلوگیری کند.

البته شما حالت ایده‌آلی از این روند را می‌بینید و آنچه در این سال‌ها ما دیده‌ایم، این است که بسیاری از این تبادلات و معاملات اصلا ثبت نمی‌شوند و دلیلی هم که برای ثبت‌نشدن و اعلام‌نکردن‌ها معمولا می‌آورند، رعایت حریم خصوصی و روابط مالکانه و... است!

آروین: بله، باید بدانیم که دقیقا داریم درباره چه مواردی صحبت می‌کنیم. طبق توضیحاتی که کارشناسان در این مدت به من دادند، این‌گونه نیست که همه موارد ثبت نشوند، بسیاری از قراردادها به دلیل خلأهای قانونی در دسترس نیستند و ممکن است افراد در ظاهر کار قانونی انجام نداده باشند؛ اما در عمل هم اطلاعات لازم ثبت نشده است.

به‌عنوان نمونه در همه این سال‌ها در ازای بدهی شهرداری تهران به پیمانکاران، انواع پروژه، ملک، تراکم و... واگذار شده که به اذعان اعضای شورای شهر تهران این موارد عموما کارشناسی‌شده نیستند و اصلا در اموال شهرداری ثبت نشده‌اند و از دو سال گذشته تابه‌حال در فهرستی به شورا ارائه می‌شوند.

آروین: بله، همین‌طور است. متأسفانه در برخی موارد اجازه داده شده قراردادها بدون ثبت جزئیات لازم بسته شود، در مواردی شهردار منطقه قراردادی را ثبت نمی‌کند و اقدامی را بدون داشتن مجوز برای پرداخت اعتبار انجام می‌دهد و یک مورد را به جای مورد دیگری جا می‌زند. باوجوداین باید ببینیم حجم این موارد تخلف در مقابل حجم مواردی که ثبت می‌شوند، چقدر است تا راهبرد مؤثری برای کاهش آن بیندیشیم.

به نظر می‌رسد که شما خیلی امیدوار هستید که می‌توان این سیستم مالی را در شهرداری تهران در دسترس عموم قرار داد و شفاف کرد؟

آروین: این کار اراده‌ای می‌خواهد که درعین‌حال مدیران و کارکنان در شهرداری تهران احساس نکنند که قرار است مچ‌گیری اتفاق بیفتد. حتی به این موضوع فکر کردیم که این روند سیستماتیک از یک دوره زمانی به بعد باشد و قبل از آن را در صورت ضرورت مرجع قضائی دنبال کند. من خوش‌بین هستم؛ چون فعلا داده‌ها ثبت می‌شود و چون ثبت می‌شوند می‌توان آنها را دنبال کرد. نمی‌گویم امروز اراده کنیم، فردا موفق می‌شویم؛ اما روند خوبی را می‌توان دنبال کرد و من هم خودم را موظف کرده‌ام که هر سه ماه یک بار درباره تلاش‌ها برای تحقق طرح این شهرداری شیشه‌ای و میزان پیشرفت آن گزارش بدهم.

در سال‌های اخیر با وجود همه انتقادها، شهردار تهران تلاش‌ها و اقداماتی را برای شفاف‌سازی روند مالی و عملکردها داشته است که در برخی تا حدی هم موفق بوده و در برخی دیگر موفق نبوده است. سؤال اینجاست که چه میزان این راه‌ها را می‌توان دنبال کرد یا ادامه داد؟

فراهانی: باید این موضوع را در نظر گرفت که در این سال‌ها اقدامات خوبی هم صورت گرفته و نباید کل دوره را هم سیاه دید. مسئله افراد نیستند؛ بلکه مسئله ساختار است که نبود شفافیت در آن مهم است. ممکن است که افراد ازجمله آقای قالیباف به شفافیت هم علاقه داشته‌اند؛ اما آنچه خروجی این سیستم است، مشکلات جدی دارد که شورای پنجم باید به آن رسیدگی کند. شهرداری به استناد قانون شوراها مکلف است که تا انتهای دی بودجه پیشنهادی سنواتی خود را به شورا ارائه کند، شورا هم مکلف است که بودجه را تا انتهای بهمن تصویب کند. درعین‌حال شهرداری باید تا انتهای شهریور هر سال تفریغ بودجه سنواتی را هم تهیه و ارسال کند تا به تصویب شورا برسد. اینها قوانین است که درباره تصویب بودجه رعایت شده؛ اما درباره گزارش‌های تلفیقی بودجه عقب‌ماندگی زیادی وجود دارد. درعین‌حال تطبیق و هم‌زمانی بودجه با برنامه‌های توسعه‌ای هم وجود ندارد. ما تابه‌حال دو برنامه توسعه‌ای را در تهران شروع کرده‌ایم و بودجه سالانه شهرداری باید برشی از این برنامه باشد؛ اما به بیان خود مدیران شهرداری این بودجه نسبتی با برنامه ندارد. از سوی دیگر تاکنون گزارش‌های منطبق بر قانون به طور غیرمتمرکز ارائه شده است و در عین اینکه ترتیب مشخصی نداشته، برای اطلاع‌رسانی عمومی آنها برای مردم هم اقدامی صورت نگرفته است و باید این روند اصلاح شود و به نظر می‌رسد وبگاه مجزایی برای این کار در ارتباط با مردم در نظر گرفته شود.

به‌عنوان نمونه یکی از مسائل در شهرداری تهران این است که تعداد نامشخصی پروژه تعریف و شروع‌شده متوقف داریم و طبق آماری که اعلام شده، بیش از ۴۰ هزار میلیارد تومان بودجه لازم است تا این پروژه‌ها به اتمام برسد. درعین‌حال معاونت مربوطه به‌عنوان مرجع رسمی در شهرداری تهران اعلام کرده است که بیش از ۲۵ هزار میلیارد تومان بدهی سررسیدشده در شهرداری تهران وجود دارد. با بودجه ۱۸ هزار میلیاردی فعلی شهرداری تهران توان پرداخت و تکمیل این پروژه‌ها را ندارد و شهرداری و شهردار آینده تهران چاره‌ای ندارد جز آنکه درباره پروژه‌ها اولویت‌بندی کند.

ادامه در صفحه ۱۷

تهرانشهر

خاک مریم‌پرور

علیرضا زمانی

● هزار سال پیش، دِه طرشت سرسبز بود و خیلی خوش آب‌وهوا. خیلی هم بزرگ بود، بزرگ‌تر از دِه طهران. نه مثل حالا که شده نقطه و محله‌ای در دل تهران. آن زمان خیلی‌ها طرشت را می‌شناختند؛ اما تهران را نه. برای همین وقتی یکی از خاندان‌های منتسب به صحابی گرامی پیامبر، به نام خاندان حذیفه بن‌یمان راهی دیار ری شدند، اینجا را برای سکونت انتخاب کردند. حذیفه از نزدیک‌ترین اصحاب پیامبر بود. با عمار یاسر عقد اخوت بسته بود و کنار او، ابوذر، مقداد و سلمان از شیعیان خاصه امیرالمؤمنین به حساب می‌آمدند. او آن‌چنان به ایرانی‌ها نزدیک بود که بعد مرگش کنار جناب سلمان به خاک سپرده شد.

روستای دوریست یا درشت یا طرشت شهر ما از همان زمان خاکش عالم‌پرور و نخبه‌پرور بود. اولین عالمی که از طرشت برخاست، محمد بن احمد درشتی بود، از همان خاندان حذیفه که به دوریستی معروف شده بودند. او از همان زمان بساط علم و علم‌پروری را در طرشت راه انداخت. حالا طرشت شده بود پاتوق طالبان و دوستداران علم و دانش. وقتی هم که شیخ جعفر درشتی از نجف به طرشت آمد، همه دانش‌پژوهان و دانشجویان و طالبان علم از ولایات و شهرهای اطراف سرازیر شدند به طرشت تا از محضر شیخ جعفر بهره‌ها برند. شیخ جعفر شاگرد شیخ مفید بود و استادی به تمام معنا. حتی خواجه نظام هم با همه سرشلوغی‌اش در ری، خود را ملزم کرده بود هر طور شده، دو هفته یک بار پای درس او حاضر شود. خواجه نظام کم آدمی نبود؛ وزیر دانشمند و باکفایت سلجوقیان. خودش مدارس معروف نظامیه بغداد و سایر شهرهای مهم آن زمان را راه انداخته بود. باوجوداین به شاگردی شیخ جعفر افتخار می‌کرد.

باری، طرشت تا سه قرن همچنان مهد علم و دانش بود و از آخرین بزرگان خاندان دوریستی که در این خطه درس و بحث داشت، می‌توان به شیخ عبدالله طرشتی اشاره کرد. او را بعد مرگش در همین طرشت به خاک سپردند و بقعه او در طرشت، امروز یادگار و نمادی از استادان آن روز تهران و طرشت و ری است که شمردن نامشان سر به فلک خواهد زد.

بعد آن سال‌های درخشان، خاک طرشت دیگر مثل آن زمان‌ها از نظر دانش حاصلخیز نبود؛ اما همچنان میوه و توت و شاه‌توت‌های لذیذی بار می‌داد و کام تهرانی‌های پایتخت‌نشین را شیرین می‌کرد. همگان بر این خیال بودند که خاک طرشت دیگر خاصیتش را از دست داده و هیچ‌گاه دیگر عالم و دانشمند و نخبه‌ای از خاکش سر برون نخواهد آورد؛ اما این فقط ظاهر امر بود. خاک طرشت بعد شیخ عبدالله خود را تقویت و مهیا می‌کرد تا سال ۱۳۴۵ شمسی فرا برسد و نشان دهد چه استعدادی در خودش نهفته دارد. در این سال دانشگاهی در طرشت بنا شد به نام صنعتی آریامهر که بعدها شد صنعتی شریف خودمان که دانشجویانش مانند مریم میرزاخانی، یک‌یک در این خاک پا گرفتند و جوانه زدند و نخبه‌ای شدند از نخبگان عالم هستی. امروز که ۵۰ سال از آغاز این رویش می‌گذرد، هر روز گل‌های خوشبوتری از گذشته، از این خاک و از این دانشگاه به جهان علم عطرافشانی می‌کنند و خواهند کرد؛ هرچند که گل مریم این خاک و این باغ دستچین دست روزگار شد.

جدول ۲۸۸۰ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- حرف عطف عربی- سومین حرف الفبای یونانی- به یکدیگر ساییده شده- رایحه ۲- پرنده‌ای خوش آواز- آهن ربا- نوعی نان ضخیم که از آرد گندم و آرد نخود پخته می‌شود ۳- گلی آپارتمانی- واهمه- چندتا بودن ۴- کشف کردن- خدای بزرگ هندوها ۵- رمان مشهور امیل زولا فرانسوی- خواهش و درخواست- از میادین مهم و اصلی تهران ۶- ینگه‌دنیایی- درگذشت ۷- سازه‌ای برای حصارکشی- حبل‌الورید- دگرگونی ۸- پوستین- درنگ و آهستگی در کار- عطاکردن- خاک سفالگری ۹- تحسین فرنگی- آسان‌کردن- پاک و پاکیزه ۱۰- حائل در مقابل خطر- حوض کم‌عمق تزیینی ۱۱- گناه- خنده از روی خشم و کینه- آفریننده ۱۲- بی‌بندوبار- گیاهی علفی و سمی با بوی تند ۱۳- زنخدان- مقابل ویران- فرعی ۱۴- کره آتش بالای جو زمین- سوره چهل و دوم قرآن- موقع ۱۵- حرف ربط- ایالتی در آمریکا- رهسپار - سیلی.

عمودی:

۱- پناه‌بردن به قرآن و اهل‌بیت در این حدیث قدسی تأکید شده است- ترس غیرعقلانی- شکاف ۲- خودپسندی- از تیم‌های فوتبال باشگاهی ایتالیا- سه‌گانه ۳- میوه گرمسیری سرشار از ویتامین- سماوی ۴- گردو- وسیله بازی- غیرارادی ۵- از نمازهای واجب- تولید محصول از گیاهان زراعی و باغی ۶- سزاوار و درخور- حفظ سلامتی ۷- اصطلاحی در شطرنج- رهبر حزب نازی- ماری عظیم الجثه ۸- مبتلا- مجموعه عناصر تشکیل‌دهنده یک اثر ۹- فهرست غذای رستوران- آستانه- فقیر و تهیدست ۱۰- پیروی کردن- به دیدار بیمار رفتن ۱۱- از کار و تلاش گریزان است- آبرو و اعتبار ۱۲- وقفه در خون رسیدن به مغز- لقب خواجه‌سرایان- مسیحی ۱۳- عادی- کلیپ ۱۴- سردار ایرانی در زمان خسروپرویز- عارضه ناشی از افزایش بیلی روبین در خون- دو طرف بدنه اصلی هواپیما ۱۵- نشاط- دوچرخه مسابقه‌ای- عازم‌شدن.

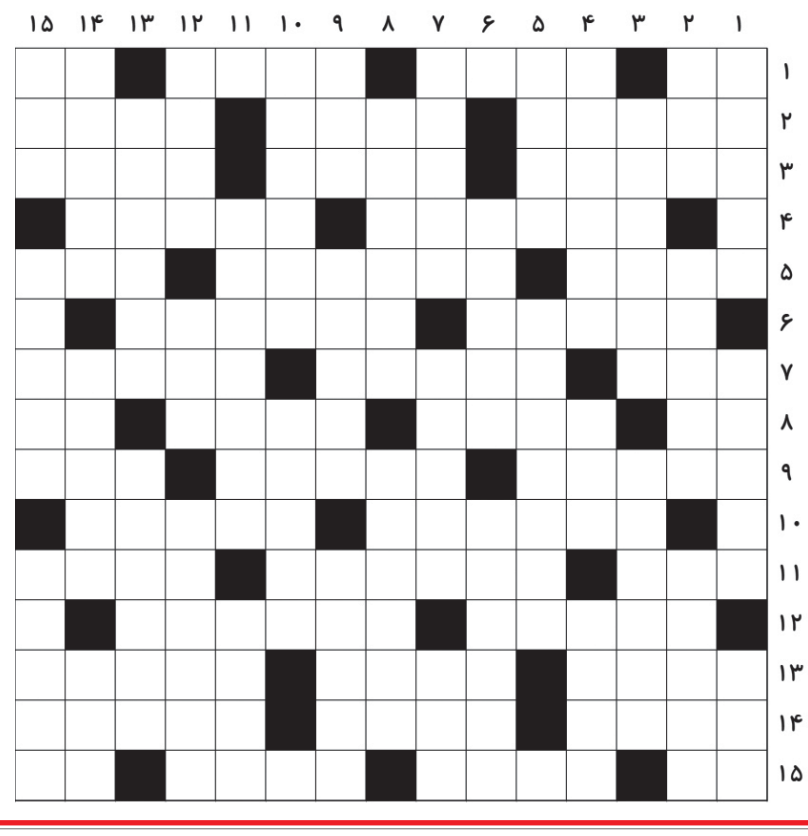

حل سودوکو سخت

۳	۴	۱	۸	۹	۵	۲	۷	۶
۸	۹	۷	۶	۲	۴	۳	۵	۱
۲	۵	۶	۳	۱	۷	۴	۸	۹
۷	۳	۹	۲	۴	۶	۵	۱	۸
۵	۶	۲	۱	۸	۹	۷	۳	۴
۱	۸	۴	۷	۵	۳	۶	۹	۲
۴	۱	۸	۵	۷	۲	۹	۶	۳
۶	۲	۵	۹	۳	۱	۸	۴	۷
۹	۷	۳	۴	۶	۸	۱	۲	۵

حل سودوکو ۱۸۷۵

۹	۷	۸	۴	۶	۳	۲	۱	۵
۱	۴	۵	۲	۹	۸	۶	۷	۳
۲	۶	۳	۵	۷	۱	۸	۹	۴
۷	۵	۶	۸	۱	۴	۳	۲	۹
۳	۸	۲	۹	۵	۷	۴	۶	۱
۴	۹	۱	۶	۳	۲	۷	۵	۸
۶	۱	۴	۳	۲	۹	۵	۸	۷
۵	۳	۹	۷	۸	۶	۱	۴	۲
۸	۲	۷	۱	۴	۵	۹	۳	۶

جدول ۲۸۷۹

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ت	ا	ر	ی	خ	چ	ه	■	ف	خ	ی	م	■	ب	ت
۲	م	س	ل	و	ل	■	ر	ب	ا	ب	■	ن	ی	ر	و
۳	ش	ک	■	م	ی	ر	ز	ا	■	ط	ر	ب	ن	ا	ک
۴	ی	ل	ه	■	ل	و	ا	ز	م	■	ب	ر	ک	ن	■
۵	ت	ب	و	ک	■	ا	ب	ت	ی	ا	ع	■	ی	د	ی
۶	■	ک	ش	س	ا	ن	■	ا	ز	م	ی	ر	■	ا	و
۷	ن	ا	ی	ی	ن	■	س	ب	ب	ی	■	ا	ب	ز	ی
۸	ف	■	ا	ن	د	ا	م	■	ا	ن	ی	و	ن	■	ی
۹	ر	ز	ر	و	■	س	ف	ت	ن	■	و	ن	د	ا	ل
۱۰	ی	ل	■	س	ت	ر	و	ن	■	د	ز	د	ک	ی	■
۱۱	ن	ا	ف	■	ن	ا	ن	ا	و	ر	■	ی	ش	ت	ن
۱۲	■	ن	ی	م	ه	■	ی	س	ا	و	ل	■	ی	ا	س
۱۳	ب	د	ل	ک	ا	ر	■	ا	ر	س	ا	ل	■	ل	و
۱۴	ب	ن	ا	ت	■	و	ر	ن	ی	■	ک	ب	ر	ی	ا
۱۵	ر	و	■	ب	غ	ا	ز	■	س	ا	ی	ه	ب	ا	ن

سودوکو سخت ۱۸۷۶

۲		۳						۷
	۱							۹
	۸	۵	۶					
		۷			۱	۴	۵	
۱			۲	۵	۸			
		۲		۴		۹		
	۵				۷	۶	۳	
۳			۸	۶				
		۸	۴	۹				

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۸۷۶

	۸	۴		۱		۶		۹
۹	۲	۶		۸				
۱			۶	۷	۹			
	۷		۴			۸	۳	۱
		۸	۷		۱		۶	
		۹	۲		۸		۷	۵
			۱	۵			۲	
۴				۲	۳	۵		۷
	۵			۴			۹	

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.